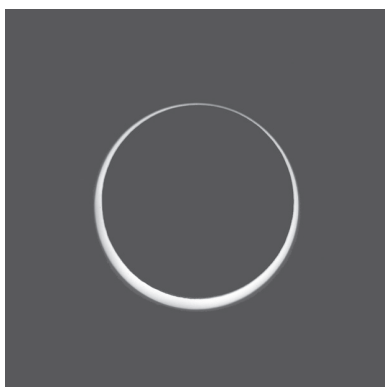

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 11 * Kevät 2003

KALENTERIVUOSI-
KERTA 2003
s. 2

KOPIOSTOSTA EI
HERUNUT RAHOJA
s. 3

PIMENNYS 31.5.
s. 4

Auringonpimennys näkyy Islan-
nissa rengasmaisena. (Kuva
Rick Fienberg, Sky&Telescope)

MINNA CANTHIA LIPUTETTIIN, POHJOLAA EI

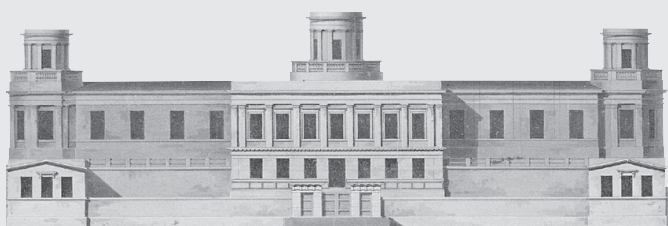
Minna Canth sai tänä vuonna oman merkkipäivän, kun sisämi-
nisteriö suositteli liputusta Minna Canthin syntymäpäivän ja
tasa-arvon kunniaksi 19.3. Suositus annettiin 7.3.2003 ja sen
oli allekirjoittanut alue- ja kuntaministeri Martti Korhonen.

Minna Canthin päivä on useita vuosia ollut kärkipaikoilla, kun Suo-
messä on pohdittu uusia merkki- ja liputuspäiviä. Minna Canthin puo-
lesta ovat puhuneet mm. Kuopion kaupunki ja Kansallinen sivistysliit-
to. Viimeksi Yliopiston almanakkatoimisto sai Tasavallan presidentin
kansliasta kirjeen, jossa Lontoon Suomalaisen Kirkon Päiväpiirin jä-
senet toivoivat Minna Canthin päivän perustamista suomalaiseen ka-
lenteriin.

Minna Canthin päivän liputuksesta ovat iloinneet varsinkin naisasia-
piirit, sillä Suomessa on aikaisemmin liputettu vain miesten kunniaksi.
Äitienpäivä on ollut ainoa "naisellinen" liputuspäivä.

Sisäministeriön suositus koski vain vuotta 2003, ja siksi päivää ei ole
merkitty almanakkatoimiston päivälistaan vuodelle 2004. Merkkipäivät
päätyvät kyllä yleensä kalenteriinkin, kunhan ne saavat vakiintuneen
aseman tai niiden pysyvistä viettämisestä tehdään virallinen päätös.

Talvella Valtioneuvoston kanslia esitti sisäministeriölle toivomuksen,
että se harkitsisi myös Pohjolan päivän liputtamista vuosina 2003 ja
2004. Pohjolan päivää vietetään maaliskuun 23. päivänä. Vuosi sitten,
vuonna 2002, suositeltiin Pohjolan päivänä liputusta, koska silloin tuli
kuluneeksi 30 vuotta ns. Helsingin sopimuksen solmimisesta. Nyt sisä-
ministeriö kuitenkin katsoi, että yksi uusi liputuspäivä, Minna Canthin
päivä, riittää tänä vuonna maaliskuulle ja Pohjolan päivänä liputetta-
isiin vain juhluvuosina kuten tehdään esimerkiksi Maamme-laulun koh-
dalla. ☺

Kalenterimailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto
PL 14 (Kopernikuksentie 1), 00014 Helsingin yliopisto
Puh. (09)1912 2942 Faksi (09)1912 2917
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

KALENTERIVUOSIKERTA 2003 EI TUONUT YLLÄTYKSIÄ

Vuoden 2003 kalenterit on nyt myyty ja voimme tehdä yhteenvetoa kalenterivuosikerrasta saaduista kokemuksista.

Suomessa myydään tai jaetaan vuosittain 17-20 miljoonaa kalenteria. Almanakkatoimisto myi viime vuonna nimipäivät noin 8,5 miljoonaa kalenteriin. Lisäksi almanakkatoimiston kalenteripohjia tai päivälisiä käytettiin yli miljoonassa pienemmässä kalenterissa. Siten almanakkatoimiston osuus kalenteritietojen markkinoista on noin puolet. Tilanne ei ole juuri muuttunut vuoden takaisesta.

Toista puoliskoa hallitsee Ajasto Osakeyhtiö. Sillä on erillinen sopimus nimipäivien ja muiden kalenteritietojen käyttämisestä. Ajaston ja Helsingin yliopiston välinen sopimus solmittiin almanakkaerioikeuden loppuessa 1995, ja sopimus on voimassa kalenterivuosikerran 2005 loppuun.

Ajasto Osakeyhtiö on osa Sanoma-WSOY-konsernia, ja sen viime vuoden tulos kerrotaan WSOY:n vuosikertomuksessa. Vuosikertomus toteaa: "Kalenteriliiketoiminnan liikevaihto oli 34,5 (35,8) milj. euroa ja liikevoitto 0,5 (0,3) milj. euroa. Kuluttajakalentereiden myynti kehittyi hyvin, mutta yritys- ja järjestökalenterit kärsivät kysynnän vähentymisestä ja hintakilpailusta. Ajasto säilytti johtavan markkina-asemansa Suomessa. Markkinaosuus pieneni hieman Ruotsissa mutta kasvoi Norjassa."

Kalenterivuosikerrasta 2006 alkaen myös Ajasto siirtyy almanakkatoimiston asiakkaaksi. Kilpailuvirasto tutki 1990-luvun lopulla kalenteritietojen hinnoittelua ja suositteli yliopistolle, että Ajaston sopimuksen umpeutuessa sen erityisasema lopetetaan ja sitä kohdellaan tasavertaisesti muiden ka-

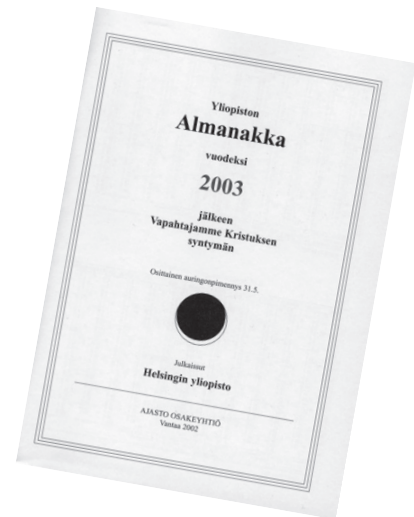
lenterinjulkaisijoiden kanssa. Helsingin yliopisto on nyt päättänyt noudattaa Kilpailuviraston suositusta.

Kalenterien painosmäärissä mitaten on Ajaston jälkeen Suomen toiseksi suurin kalenterinvalmistaja Burde Kustannus Oy AB ja kolmanneksi suurin CC Kalenteripalvelu Oy.

Kalenterikilpailu Suomen

markkinoilla kaatoi viime vuoden lopulla yhden yrittäjän. Luksusluokan kalentereita valmistanut Oncon Oy jätti marraskuun alussa konkurssihakemuksen. Suurimpana velkojana oli verottaja. Oncon oli tehnyt yhteistyötä skotlantilaisen Letts-kalenterifirman kanssa. Vuoden 2003 Letts-kalenterien myynnin Suomessa hoiti Baristea Oy. ☺

YLIOPISTON ALMANAKAN KUSTANNUS- SOPIMUS PÄÄTTY

Kun almanakkaerioikeus poistettiin Suomesta 1990-luvun puolivälissä, Helsingin yliopisto teki Ajasto Osakeyhtiön kanssa kymmenvuotisen sopimuksen myös Yliopiston almanakan kustantamisesta. Sopimus on voimassa kalenterivuosikerran 2005 loppuun asti.

Helsingin yliopisto on toimittanut vuosittain Yliopiston almanakassa tarvittavat tiedot Ajastolle, joka on vastannut almanakan valmistamisesta, kustantamisesta ja markkinoinnista.

Yliopiston almanakkaa on myyty vähittäiskaupassa ja jaettu mm. pankkien asiakkaille ja eläkeläisjärjestöille. Vielä pari vuotta sitten Yliopiston almanakkaa jaettiin suuria määriä osuuspankkiryhmän asiakkaille. Tiukan kilpailun jälkeen osuuspankit valitsivat sen tilalle Burde Kustannuksen Tasavallan almanakan.

Yliopisto on nyt päättänyt järjestää Yliopiston almanakan julkaisemisen vuosikerrasta 2006 alkaen uudella tavalla. Kokonaisvastuu almanakasta siirretään yliopiston sisällä Yliopiston almanakkatoimistolle, joka tällä hetkellä vastaa mm. Yliopiston almanakan sisartuotteesta Yliopiston nimipäivälmanakasta.

Almanakkatoimisto hoitaa jatkossa Yliopiston almanakan valmistamisen valmiiksi sähköiseksi tiedostoksi, joka on mahdollista muuntaa erilaisiksi versioiksi.

Yliopiston almanakka on edelleen Suomen laajalevikkisimpiä myynnissä olevia almanakkoja tai kalentereita. Sen painosmäärä on parisataatuhatta. Huippuvuosina 1960- ja 1970-luvulla Yliopiston almanakkaa myytiin eri kieliä kokoversioina vuosittain jopa 800 000 kappaletta. ☺

KOPIOSTOSTA EI HERUNUT ALMANAKKARAHOJA

Kopiosto antoi keväällä päätöksen pitkään jatkuneessa kiistassa Kansaneläkelaitoksen almanakkakopioinneista.

Asia sai alkunsa kaksi vuotta sitten, kun eräs almanakkatoimiston avustaja löysi Kelan konttoreista kymmeniä kopioituja kalentereita. Avustaja kertoi käyneensä noin kahdessakymmenessä Kelan konttorissa eri puolilla Suomea ja nähneensä kaikissa konttoreissa seinillä, pöydillä ja virkailijoiden käytössä kalenterien valokopioita. Lähinnä kopioita oli otettu Ajaston ja CC Kalenteripalvelun kaksipuolisista vuosikalentereista, joiden toisella puolella on suomalainen ja toisella ruotsalainen kokovuoden kalenteri.

Almanakkatoimiston omat pistokokeet vahvistivat, että Kelan konttoreissa kopioita oli runsaasti. Koska kalentereissa oli mukana nimipäivät, almanakkatoimisto katsoi että kopiointi loukkasi nimipäivien tekijänoikeutta.

Almanakkatoimisto otti yhteyttä Kelaan. Sieltä todettiin, että kopiointi perustuu Kopioston ja valtionhallinnon väliseen sopimukseen ja kehoitettiin tekemään Kopiostolle anomus kopiointikorvauksista.

Almanakkatoimisto teki elokuussa 2001 Kopiostolle anomuksen, jossa arvioitiin kopioitujen kalenterisivujen määrä noin tuhanneksi.

Byrokratian rattaat pyörivät hitaasti, ja kesti toista vuotta ennen kuin asia liikahti eteenpäin.

Vuoden 2002 lopulla Kela antoi Kopiostolle oman selvityksensä kalenterien valokopioinneista. Selvityksessä Kelan lakimies arveli kopioiden määrän muutamaksi kymmeneksi. "Lähinnä kopiointissa on ollut kysymys, ettei ole aina huomattu ottaa selvää tekijänoikeussäännöksistä", totesi Kelan lakimies Martti Turpeinen. Hänen mukaansa tilanne on nyt parempi, koska Kelan toimistoille on kerrottu kopiointikiellosta ja toi-

mistoihin on ostettu kyllin paljon valmiita kalentereita.

Kopiostossa käsiteltiin almanakka-asia maaliskuussa 2003 ja todettiin, että asianosaiset ovat oikeutettuja kopiointikorvauksiin. Kopiointin laajuudeksi laskettiin 80 sivua. Koska korvaussumma on ollut 2,4 senttiä sivua kohti, olisi koko korvaussumman suuruus 1,92 euroa. Tästä tulisi vähentää Kopioston vuoden 2001 mukainen hallintokulupidätys 15,7 prosenttia sekä 2 prosentin pidätys tarkastajatoimintaa varten. Loppusumma jakaantuisi Kopioston korvaustenjakosäännösten mukaisesti kolmen asianosaisen eli Ajasto Oy:n, CC Kalenteripalvelu Oy:n ja Yliopiston almanakkatoimiston kesken.

Ja koko jutun alakuloinen päätös: Koska Kopiosto ei maksa alle 10 euron suuruisia korvauksia, jäävät kaikki asianomaiset nuolemaan näppejään. ☹

SUOSIKKINIMIÄ MAAILMALTA

Tällä kerralla julkaisemme top ten -tilastot suosituimmista etunimistä Japanissa ja Namibiassa. Lähde: Enzo Caffarelli - Doreen Gerritzen, Rivista Italiana di Onomastica, vol VIII (2002), 2. Kiitokset prof. Eero Kiviniemelle!

Japani 2000:		Namibia (evangelisluterilaiset 1970-90)	
Tytöt	Pojat	Tytöt:	Pojat
Sakura	Shoo	Selma	Johannes
Yuka	Shoota	Maria	Petrus
Misaki	Daiki	Martta	Andreas
Natsuki	Yuuto	Ester	David
Nanami	Takumi	Hilma	Paulus
Aoi	Kaito	Johanna	Tomas
Mizuki	Ryuuya	Aina	Mateus
Moe	Riku	Loide	Filemon
Asuka	Ren	Helena	Josef
Aimi	Kazuki	Hertta	Sakaria

SUUREMMAT NUMEROT KALENTEREIHIN

Almanakkatoimisto on saanut kirjeen, jossa toivotaan kaikkien julkaisijoiden seinäkalentereihin isompia ja näkyvämpiä numeroita. Tuulikki Kejonen Ylivieskasta kirjoittaa. "Olen saanut kaksi seinäkalenteria, joista löytyy teidän nimi nurkasta. Nyt haluan tuodakin esille suuren ihmetykseni siitä, miksi kalentereissa päivämäärät on lähes häivytetty. Niitä ei näe parhaalla tahdollakaan kuin n. 30 sentin päästä. Tähän asti olen käsittänyt, että seinäkalenteria voi katsella kauempaakin. Molempiin olen joutunut tussilla vahvistamaan numerot. Valvokaa, hyvät ihmiset, että almanakka säilyttää myös tämän ominaisuuden, jota itse pidän tärkeänä ajan viestinä."

AURINGONPIMENNYS JUHLISTAA KOULUJEN PÄÄTTYMISTÄ

Koulujen lukukausi päättyy vuosittain viikon 22 lauantaina, ja tänä vuonna tuo lauantai on toukokuun viimeinen päivä. Varhain lauantaiamuna, kun koululaiset alkavat hieroa unia silmistään, sattuu Suomessa syvin auringonpimennys yli kymmenen vuoteen.

Kuu peittää parhaimmillaan yli 90 prosenttia auringon läpimitasta. Viimeksi Suomessa oli näin huomattava pimennys heinäkuussa 1990, jolloin aurinko pimeni kokonaan. Tosin pilvinen sää esti lähes kaikkialla pimennyksen katsomisen, ja auringon peittyminen näkyi vain maisemien pimentymisestä muutamaksi minuutiksi.

Tällä kerralla maisemat eivät paljon pimene, koska aurinko kuitenkin pilkistää kirkkaana kuun alareunan takaa. Kirkkaus on niin suuri, että pimennystä ei pidä katsoa ilman kunnollista suojalasia. Suodattimena voi käyttää esim. hitsaajanlasia tai erityistä pimennysuodatinta, jollaista myy ainakin Tähtitieteellinen yhdistys Ursa.

Toukokuun 31. päivän pimennys alkaa ennen aamukuutta ja on syvimmillään puoli seitsemän jälkeen. Yliopiston almanakka antaa tarkat minuuttiluvut Helsingissä, Oulussa ja Utsjoella.

Helsingissä pimennys alkaa klo 5.36, jolloin auringon oikea reuna alkaa tummua. Pimennys on suurimmillaan klo 6.36, jolloin auringon läpimitasta on peittyneenä 91 prosenttia. Pimennys päättyy Helsingissä klo 7.39.

Oulussa pimennys alkaa klo 5.44 ja on suurimmillaan klo 6.45, jolloin auringon läpimitasta on peittyneenä 92 prosenttia. Pimennys

päättyy Oulussa klo 7.49.

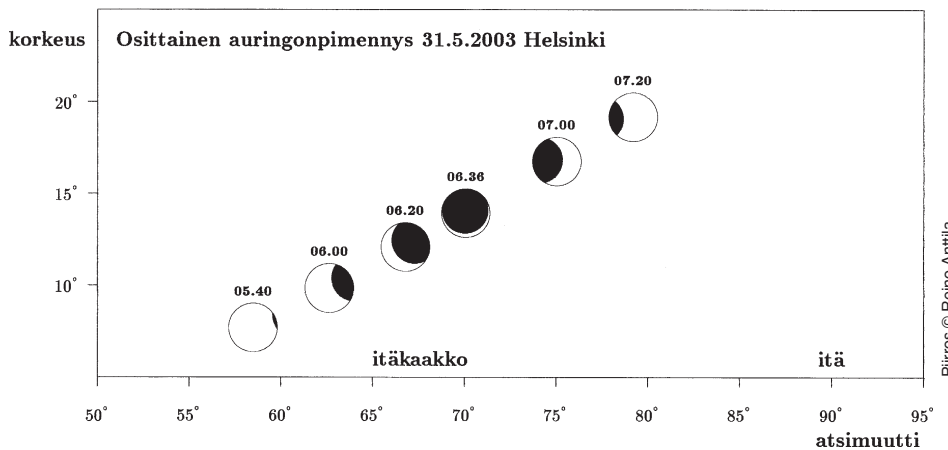
Utsjoella pimennys alkaa klo 5.51 ja on suurimmillaan klo 6.54, jolloin auringon läpimitasta on peittyneenä 92 prosenttia. Pimennys päättyy Utsjoella klo 7.59.

Maapallolla tämänkertainen auringonpimennys näkyy komeimpana Islannissa ja Pohjois-Atlantil-la. Siellä kuu kulkee täsmälleen auringon edestä. Kuu on kuitenkin ratansa uloimmissa osissa ja siksi sen läpimita on pienempi kuin auringon. Kuu ei riitä peittämään koko aurinkoa, vaan auringon

ko paistaa pimennyksen huippuhetkellä joka puolelta kuun reunan yli. Auringon kohdalla näkyy loistava sormus.

Ilmiötä sanotaan rengasmaiseksi auringonpimennykseksi, ja sellaisia näkyy jossakin maapallolla vuoden tai parin välein.

Loppuvuonna Suomessa nähdään vielä täydellinen kuunpimennys marraskuun 9. päivänä. Oheisessa taulukossa on lueteltu Suomessa näkyvät pimennykset vuosina 2003-2010. ☾

Piiros © Reino Anttila

SUOMESSA NÄKYVÄT AURINGON- JA KUUNPIMENNYKSET 2003–2010

Kuun puolivarjopimennyksiä ei ole mainittu, koska niitä on vaikea havaita lainkaan.

2003	toukokuun 31.	osittainen auringonpimennys (rengasmainen Islannissa)
2003	marraskuun 9.	täydellinen kuunpimennys
2004	toukokuun 4.–5.	täydellinen kuunpimennys
2004	lokakuun 28.	täydellinen kuunpimennys
2005	lokakuun 3.	osittainen auringonpimennys (rengasmainen Espanjassa ja Afrikassa)
2006	maaliskuun 29.	osittainen auringonpimennys (täydellinen Espanjassa ja Afrikassa)
2006	syyskuun 7.	osittainen kuunpimennys
2007	maaliskuun 3.–4.	täydellinen kuunpimennys
2008	helmikuun 21.	täydellinen kuunpimennys
2008	elokuun 16.–17.	osittainen kuunpimennys
2008	elokuun 1.	osittainen auringonpimennys (täydellinen Siperiassa ja Kiinassa)
2009	joulukuun 31.	osittainen kuunpimennys
2010	joulukuun 21.	täydellinen kuunpimennys

Painokarelia 2003